

ॐ

संस्कृतभारती (उत्तरमिळनाडु)

पत्राचारद्वारा संस्कृतम्

परीक्षा - कोविदः

कालावधि: - होरात्रयम्

अड्का: - १००

माघ: - विकारिसंवत्सर: ५१२०

फिब्रवरी - २०२०

नाम _____

(full name with initials / surname)

जड्गमदूरवाणीसं.(Mobile. No.) _____

पञ्जीकरणसंख्या(Regn. No.) _____

वासप्रदेशः (Res. Area) _____

परीक्षाकेन्द्रम्(Exam centre) _____

अवधेयम् - प्रथमभागस्थ-प्रश्नानाम् उत्तराणि प्रश्नपत्रे लिखत । अन्यप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपत्रे लिखत ।

प्रथमः भागः

I. (क) समस्तपदं समासनाम च लिखत (पञ्चानाम्)

5

१. लोकस्य नाथः	लोकनाथः	षष्ठी-तत्पुरुषः
२. इच्छाम् अनतिक्रम्य	यथेच्छम्	अव्ययीभावः
३. मलिनेन वस्त्रेण	मलिनवस्त्रेण	विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः
४. पुत्रेण रहितः	पुत्ररहितः	तृतीया-तत्पुरुषः
५. देवपूजकः ब्राह्मणः	देवब्राह्मणः	मध्यमपदलोपी-कर्मधारयः
६. गृहं गृहं प्रति	प्रतिगृहम्	अव्ययीभावः
७. भारतमिति देशः	भारतदेशः	सम्भावना-पूर्वपद-कर्मधारयः

(ख) समस्तपदानां विग्रहवाक्यं लिखित्वा समासनाम लिखत (दशानाम्)

10

महाराजः, स्वच्छीकृत्य, पुण्यक्षेत्रम् दीर्घबाहुः, धृतपुस्तका, अर्धपिप्पली, वृद्धसेवा, पञ्चगवम्, प्रधानमन्त्री, वेदपण्डितः, हस्तमुक्तः, सकुटुम्बम्, कूपपतिः, विजितात्मा ।

विग्रहवाक्यम्	समासनाम
१. महान् राजा	विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः
२. अस्वच्छं स्वच्छं कृत्वा	गति-समासः
३. पुण्यं क्षेत्रम्	विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः
४. दीर्घौ बाहू यस्य सः	समानाधिकरण-बहुव्रीहिः
५. धृतं पुस्तकं यया सा	समानाधिकरण-बहुव्रीहिः
६. अर्धं पिप्पल्याः	प्रथमा-तत्पुरुषः
७. वृद्धस्य सेवा	षष्ठी-तत्पुरुषः
पञ्चानां गवां समाहारः	द्विगुः

१) हस्तात् मुक्तः - पञ्चमी-तत्पुरुषः	१३) कूपं पतितः - द्वितीया-तत्पुरुषः
८. प्रधानः मन्त्री	विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः
९. वेदेषु पण्डितः	सप्तमी-तत्पुरुषः
१०. कुटुम्बेन सह वर्तते इति	सह-पूर्वपद-बहुव्रीहिः

१४) विजितः आत्मा येन सः - समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

II. (क) दत्तानां तद्वितान्त-पदानां विग्रहवाक्यं लिखत । (चतुर्णाम्)

4

१. कौन्तेयः २. दौर्बल्यम् ३. भागिनेयः ४. दक्षिणात्यः ५. सत्त्ववान् ६. सभ्यः

१. कुन्त्याः अपत्यं पुमान्

५) सत्त्वम् अस्य अस्ति इति

२. दुर्बलस्य भावः

६) समायां साधुः

३. भगिन्याः अपत्यं पुमान्

४. दक्षिणे भवः/दक्षिणस्यां दिशि भवः

(ख) उचित-तद्वितान्त-पदैः रिक्त-स्थानानि पूरयत । (चत्वारि)

4

१. संस्कृतसम्भाषणे कुत्रं काठिन्यम् ।(कठिनस्य भवः)

२. सः तत्रत्यः (तत्र भवः) कार्यकर्ता ।

३. शैवः (शिवस्य अयम्) सः नित्यं पूजां करोति ।

४. इतिहासेषु रामायणं प्राचीनतमम् ।(प्राचीन-तरप्/तमप्) ।

५. भोगवान् / भोगी (भोगःअस्य अस्तीति) सदा अतृप्तः भवति ।

६. सः अश्वत् (अश्वेन तुल्यं) धावति ।

III.(क) आवरणे दत्तानां पदानां णिजन्तं सूपं लिखत । (चतुर्णाम्)

4

१. माता शिशुं गीतं श्रावयति । (शृं)

२. विदूषकः सर्वान् हासयितुं प्रयत्नमकरोत् । (हस्)

३. त्वं बालकं तक्रं पायय । (पा)

४. श्वः कृपया भवान् मां स्मारयतु-(स्मृ) ।

५. आचार्यः चित्रं दर्शयित्वा पाठयति । (दृश्)

६. शिक्षकः ह्यः छात्रैः किं कारितवान् । (कृ)

(ख) वाक्येषु स्थितानां सन्नन्तपदानां विग्रहवाक्यानि लिखत । (पञ्चानाम्)

5

विग्रहवाक्यम्

वक्तुम् इच्छसि

१. त्वं विवक्षसि किम् ?

तरितुम् इच्छा

२. बालकस्य तितीष्णा अस्ति ?

गन्तुम् इच्छुः

३. सः नगरं जिगमिषुः ।

स्वप्तुम् इच्छति

४. अलसः सदा सुषुप्सति ।

ज्ञातुम् इच्छवः

५. जिज्ञासवः अज्ञानात् रक्षिताः भवन्ति ।

क्रीडितुम् इच्छन्ति

६. शिशवः सदा चिक्रीडिषन्ति ।

IV (क) परस्परसम्बद्धान् मेलयत ।

5

१) वसन्ततिलकावृत्तम् - यशस्तिलकचम्पूः (५)

२) वृत्यानुप्रासः - कालिदासः (४)

३) गुणाद्यः - छन्दस् (१)

४) क्रतुसंहारः - बृहत्कथा (३)

५) सोमेश्वरसूरीः - अलङ्कारः (२)

(ख) उचितं चिह्नं लिखत, गणनाम च लिखत ।

6

चिह्नम्

गणनाम

उदाः:- माधवः

- u -

रगण

१) प्रेषित

- U U

भगणः

२) शिक्षणम्

- U -

रगणः

३) भावार्थः	---	मगणः	_____
४) कायेन	-- U	तगणः	_____
५) फलति	U U U	नगणः	_____
६) समाज	U - U	जगणः	_____

(ग) पदविवरणं (अन्त-लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि) लिखत । (पञ्चानाम्)

5

प्रस्तुविणीम्, अन्ययोः, विहता, निरीक्ष्य, उपप्लवेभ्यः, वधाय ।

प्रस्तुविणी शब्दः ई. स्त्री. द्वि. ए.

अन्य शब्दः आ. पु. ष/सः द्वि.

विहता शब्दः आ. स्त्री. प्र. ए.

निरीक्ष्य निर् + ईक्ष् + ल्यप् अव्ययम्

उपप्लव शब्दः अ. पु. प. बहु.

वध शब्दः अ. पु. च. ए.

द्वितीयः भागः - (संस्कृतेन / तमिळभाषया / आड्लभाषया वा उत्तराणि लिखत)

V (क) एकस्य श्लोकस्य अन्वयवाक्यं, तात्पर्यम्, एकस्य समस्तपदस्य विग्रहवाक्यं च लिखत । 4

१. तस्याः खुरन्यासपवित्रपांसुमपांसुलानां धुरि कीर्तनीया ।

मार्ग मनुष्येश्वरधर्मर्पत्नी श्रुतेरिवार्थ स्मृतिरन्वगच्छत् ॥

अथवा

२ एकातपत्रं जगतः प्रभुत्वं नवं वयः कान्तमिदं वपुश्च ।

अल्पस्य हेतोर्बहु हातुमिच्छन्विचारमूढः प्रतिभासि मे त्वम् ॥

(ख) एकस्य सुभाषितस्य पदविभागं, तात्पर्यं च लिखत ।

3

१. किं चन्द्रमाः प्रत्युपकारलिप्सया करोति गोभिः कुमुदावबोधम् ।
स्वभाव एवोन्नतचेतसां सतां परोपकारव्यसनं हि जीवितम् ॥
अथवा
  २. सुजनो न याति विकृतिं परहितनिरतो विनाशकालेऽपि ।
छेदेऽपि चन्दनतरुः सरभयति मुखं कुठारस्य ॥

VI (क) ३-४ वाक्यैः उत्तरं लिखत । (चतुर्णाम्)

$$2 \times 4 = 8$$

१. 'मानो हि महतां धनम्' अनेन किं ज्ञायते ?
  २. अव्ययीभावसमासविषये लिखता।
  ३. राजा दिलीपः कीदृशः आसीत् ?
  ४. 'अगस्त्यः समुद्रमपिबत् । किमसाध्यं महात्मनाम् ?' अत्र कः अलङ्कारः दर्शितः ? विवृणोतु ।
  ५. कः सनातनधर्मः -इति सुभाषितं सूचयति ?
  ६. चतुर्विधाः अभिनयाः के ? विवृणोतु ।

(ख) एकस्य अलड़कारस्य लक्षणं, लक्षणसमन्वयं च सोदाहरणं लिखत ।

3

- १) उपमालङ्कारः २) श्लेषालङ्कारः ।

VII (क) अधोदत्त-विषयमधिकृत्य ४-५ वाक्यैः लघुटिप्पणीं लिखत । (एकम्)

3

- १) चम्पग्रन्थाः २) इतिहासः ३) णत्वम् ।

(ख) अधोदत्त-ग्रन्थकारस्य परिचयं ४-५ वाक्यैः लिखत । (एकम्)

3

- १) भास्कराचार्यः २) कात्यायनः ३) भारविः ।

तृतीयः भागः (संस्कृतेन उत्तराणि लिखत)

VII (क) वाक्यं साधु / असाधु इति लिखत । (पञ्च)

5

१. 'मालतीमाधवम्' अश्वघोषेण लिखितम्।	असाधु
२. कलि: अवदत् - 'अहं पराधीनः' इति।	असाधु
३. सुहृद्दर्शनमौषधं भवति।	साधु

४. निघण्टुः शब्दकोषः - एतत् पद-द्वयं समानार्थकम् ।	साधु
५. 'आ नो भद्राः क्रतवो यन्तु विश्वतः' सामवेदवाक्यम् ।	असाधु
६. साङ्ख्यदर्शनस्य प्रवर्तकः कपिलः ।	साधु
७. महर्षिपतञ्जलिना व्याकरणमहाभाष्ये 'वासवदत्ता' इति कथा उल्लिखिता ।	असाधु

(ख) संस्कृतभाष्या ५-६ वाक्यैः विवृणुत । (त्रीणि)

9

१. 'वेदाः अप्रमाणं, शास्त्राणि निन्द्यानि' ।
२. 'हरः तपसि निमग्नः । तस्य मनः आकर्षणीयम्' ।
३. 'साक्षात् विष्णुः तव देवरः भविष्यति' ।
४. 'कुष्ठरोगेण पीडितः भव'।
५. 'नलः एव दमयन्त्याः अनुरूपः वरः'।

(ग) अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखता । (4)

इह जगति सर्वाधिकं मूल्यवत् वस्तु समयः । मानवजीवनस्य प्रत्येकं क्षणं महत्त्वपूर्णमस्ति । यस्य आयुषः यावान् अंशः निर्थकः यापितः सः गतः एव । धनादिकवस्तूनि विनष्टानि पुनः लभ्यन्ते । न तु कालः । अनेके जनाः नितरां दुर्व्यसने, द्यूते, विवादे, निद्रायां, वृथा भ्रमणे च समयं नाशयन्ति । काले गति सति नैराश्यं प्राप्नुवन्ति । समुन्नते: सफलतायाः मूलं तु समय-सदुपयोगः एव । उक्तञ्च "क्षिप्रमक्रियमाणस्य कालः पिबति तद्रसम्" इति ।

- अ) मानवजीवनस्य महत्वपूर्ण किम् ?
 आ) "क्षिप्रमक्रियमाणस्य कालः पिबति तद्रसम्" - उक्तिः किं सूचयति ?
 इ) जनाः बहुधा कथं कालनाशं कुर्वन्ति ?
 ई) अस्य गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं ददातु ।

IX (क) अथः दत्तयोः शीर्षकयोः एकमधिकृत्य १०-१२ वाक्यैः प्रबन्धं रचयत । (6)

- १) संस्कृतं बालकाः इच्छेयुः' तदर्थं किं किं कर्तुं शक्नुमः ?
 अथवा
- २) नवम्बर मासे देहल्यां प्रवृत्ते विश्वसंस्कृत-सम्मेलनविषये लिखत ?

(ख) ५ - ६ वाक्यैः संस्कृतबालोत्सव-विषयकं स्वस्य अनुभवं वर्णयन् मित्राय पत्रं लिखत । (4)

लसतु संस्कृतम्

॥ शुभम् ॥

जयतु भारतम्